

พระราชกำหนดปีมหาศักราช ๑๕๕๖ (ค.ศ. ๑๖๓๔) :
ว่าด้วยค่าธรรมเนียมที่ V.O.C. ต้องเสียในการเข้ามาค้าขาย
ในอาณาจักรอยุธยา

ธวัช ฌ บ่อมเพชร*

ที่มาของเอกสาร

ในระหว่างที่กำลังค้นคว้าจดหมายเหตุฮอลันดาอยู่ ณ กรุงเฮก เมื่อปี ค.ศ. ๑๕๗๕ และ ๑๕๘๐ ผู้เขียนได้มีโอกาสอ่านเอกสารหลายฉบับ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นเอกสารที่สำคัญ และมีข้อมูลใหม่ ๆ สำหรับผู้ที่ศึกษาประวัติศาสตร์ไทยสมัยอยุธยา ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นคนไทยซึ่งจำเป็นต้องไปอยู่ต่างประเทศเนเธอร์แลนด์ เพื่อที่จะวิจัยเรื่องราววงศ์ปราสาททอง เอกสารประเภทที่นำทั้งที่สุดประเภทหนึ่งได้แก่เอกสารที่ผ่านหรือนักแปลของบริษัท V.O.C. ได้แปลจากต้นฉบับภาษาไทยออกมาเป็นภาษาฮอลันดา เอกสารเหล่านี้จะถือว่าเป็นเอกสารไทยก็ไม่ได้เพราะไม่มีต้นฉบับภาษาไทยเหลืออยู่แล้ว มีเหลืออยู่แต่เพียง “ฉบับแปล” ในภาษาดัตช์โบราณ เอกสารประเภทนี้ส่วนมากจะเป็นฉบับแปลของพระราชสาส์น เช่น พระราชสาส์นที่สมเด็จพระเจ้าปราสาททองเขียนถึงเจ้าชาย Frederik Hendrik แห่ง Orange และจดหมายจากออกญาพระคลังถึงข้าหลวงใหญ่ (Governors General) ของ V.O.C. ณ กรุงปัตตะเวีย พระราชกำหนดหรือคำสั่งของโกษาธิบดีนั้นจะมีอยู่น้อยมากในบรรดาเอกสารที่แปลจากต้นฉบับภาษาไทย

เอกสารที่จะนำมาพิจารณาในบทความ เข้ามาในอาณาจักรอยุธยา ตราโดยพระ
นิมิตหัวข้อย่า “ฉบับแปลของพระราชกำหนด มหากษัตริย์สยาม เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ค.ศ.
ว่าด้วยค่าธรรมเนียมซึ่งฮอลันดาต้องเสียเมื่อ ๑๖๓๔” เอกสารฉบับนี้อยู่ในจดหมายเหตุ

* อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

V.O.C. ชุด **Overgekomen Brieven en Papieren**^๑ ซึ่งเก็บไว้ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติของประเทศเนเธอร์แลนด์ ณ กรุงเฮก (Algemeen Rijksarchief, Den Haag) เอกสารที่บรรจุไว้ในชุด **Overgekomen Brieven** เป็นเอกสารที่เขียนขึ้นในสถานที่ต่าง ๆ ในเอเชียและส่งผ่านกรุงปัตตะเวียมายังสำนักงานใหญ่ของบริษัท V.O.C. ณ กรุงอัมสเตอร์ดัม

เนื้อหาของเอกสาร

เอกสารเริ่มด้วยการอธิบายเหตุผลของพระมหากษัตริย์ไทย (สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง) ในการที่ออกพระราชกำหนดฉบับนี้ เหตุผลที่เด่นที่สุดได้แก่พระราชประสงค์ที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่พ่อค้าต่างชาติที่เข้ามาทำการค้าขายในเมืองไทย ไม่อยากให้เจ้าหน้าที่ของหลวงก็ดกนรังแกหรือเอาเปรียบพ่อค้าต่างชาติ ทั้งนี้เพราะนาย Joost Schouten พ่อค้า V.O.C. ประจำกรุงศรีอยุธยา ได้ยื่นคำร้องขอให้ทางราชสำนักไทยลดจำนวนค่าธรรมเนียมที่ V.O.C. ต้องเสียในการเข้ามาค้าขายในเมืองไทย และประท้วงว่าเจ้าหน้าที่ไทยเอาเปรียบบริษัทฮอลันดา

ด้วยการเรียกร้องของขัวญและค่าธรรมเนียมเกินความสมควร พระมหากษัตริย์ไทยจึงเห็นจำเป็นที่จะออกพระราชกำหนดควบคุมและวางระเบียบเรื่องการค้า V.O.C. จะต้องเสียค่าธรรมเนียมและการมอบของขัวญให้เจ้าหน้าที่ของหลวง

พระราชกำหนดฉบับนี้มีอยู่สี่ข้อด้วยกัน

ข้อแรก เป็นข้อที่ยาวที่สุดและเป็นข้อที่ต้องนำมาใช้บ่อยที่สุดในการค้าของ V.O.C. ในเมืองไทยเพราะเป็นการวางระเบียบเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมที่ V.O.C. จะต้องจ่ายให้หลวงเมื่อเรือของบริษัทเข้ามาค้าขายในอาณาจักรอยุธยา พร้อมด้วยการวางระเบียบว่าด้วยเรื่องการมอบ "ของขัวญ" ให้ขุนนางและเจ้าพนักงานของหลวง จะขอกว่าโดยละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวในส่วนนี้ของพระราชกำหนด

ก่อนอื่น V.O.C. จะต้องมอบของขัวญให้ **ออกญาพระคลัง (โกษาธิบดี)** เป็นผ้าแขก ๒ ชนิด มีราคารวมเป็น ๒๐ บาท ในการเดินเรือขึ้นมาจากปากน้ำเพื่อจะมาก้าขายที่กรุงศรีอยุธยา V.O.C. จะต้องขอเอกสารจากโกษาธิบดี ซึ่งชาวฮอลันดาเรียกว่า "Tra Khousa" ("ตราโกษาธิบดี") เอกสารประเภทนี้

^๑ *Overgekomen Brieven-1635, V.O.C. 1118 pp. ๑๓๕-๑๓๖.*

เป็นใบอนุญาตให้เดินเรือในแม่น้ำเจ้าพระยา V.O.C. จำเป็นต้องขอ “ตราโกษาธิบดี” ๒ ใบ ทุกครั้งที่ส่งเรือมาค้าขายถึงกรุงศรีอยุธยา เพราะต้องมีใบอนุญาตสำหรับทั้งการเดินเรือขึ้นไปทีกรุงศรีอยุธยาและการเดินเรือกลับลงไปที่ปากน้ำ ทุกครั้งที่ขอให้โกษาธิบดีตราเอกสารประเภทนี้ V.O.C. จะต้องจ่ายเงิน ๒๐ บาทให้ ออกพระโชติกราชเศรษฐี (ในเอกสารเขียนไว้ว่า “Opra + Jeduck Rasi-tij”) ในเมื่อ V.O.C. ต้องขอใบอนุญาต ๒ ใบทุกครั้งที่มาค้าขายในกรุงศรีอยุธยา ออกพระโชติกฯ ก็จะได้รับเงินจำนวน ๔๐ บาทด้วยกัน ในฐานะที่เป็นผู้เดินเรื่องเกี่ยวกับ “ตราโกษาธิบดี” ในการซื้อสินค้าไม้ฝาง ข้าว และข้าวเปลือกทั้งภายในและภายนอกเขตกรุงศรีอยุธยาเพื่อส่งออก V.O.C. จะต้องเสียเงินให้ พระมหากษัตริย์ ตามประเพณีในจำนวนดังต่อไปนี้

สำหรับไม้ฝางทุก ๑,๐๐๐ หาบจะต้องเสีย ๒๐ บาท

สำหรับข้าวทุกเกวียนจะต้องเสียเกวียนละ ๑ บาท และสำหรับข้าวเปลือกทุกเกวียนจะต้องเสียเกวียนละ ๒ สลึง

กรมท่าในสมัยโบราณแบ่งออกเป็น กรมท่าขวาภายใต้ขุนนางแขก (จุฬาราชมนตรี) และกรมท่าซ้ายภายใต้ขุนนางจีน (โชติกราชเศรษฐี) V.O.C. ต้องมอบของขวัญให้เจ้ากรมทั้งสองนี้ เป็นผ้า ๒ ชนิด ซึ่งจะต้องมีราคารวมเป็น ๑๓ บาท (รวมหมตฮอลันดาจะต้องเสียค่าของขวัญ ๒๖ บาท) นอกเหนือจากนี้แล้วเมื่อ V.O.C. ขอเอกสาร “ตรา” อนุญาต หรือ “paspoort” จากออกพระโชติกราชเศรษฐี ในการเดินเรือขึ้น/ลงแม่น้ำเจ้าพระยาก็จะต้องจ่ายเงินอีก ๑๐ บาท และเวลา V.O.C. ซื้อสินค้าไม้ฝางข้าวและข้าวเปลือกเพื่อส่งออกก็ต้องมอบผ้าราคา ๘ บาทให้ออกพระโชติกราชเศรษฐี ทั้งนี้เพราะออกพระโชติกราชเศรษฐีคุมกรมที่มีหน้าที่ดูแลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “วิลันดา” (ฮอลันดา) ในกรมท่าซ้ายมีขุนนางซึ่งมีบรรดาศักดิ์เป็น “หลวงเทพภักดี” มีหน้าที่เป็น “เจ้าทำได้ว่าวิลันดา”^๒

เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในกรมท่าก็ได้รับของขวัญหรือเงินจาก V.O.C. เช่น ออกขุนราชเศรษฐี (ปลัดกรม) ได้รับของขวัญเป็นผ้าราคา ๘ บาท ออกขุนเทพภักดี (“เจ้าทำได้ว่าวิลันดา”) ได้รับของขวัญผ้าราคา ๘

^๒ “พระไอยการตำแหน่งนาพลเรือน” ข้อ ๑๑ ใน เรื่องกฎหมายตราสามดวง (กรมศิลปากร, ๒๕๒๑) หน้า ๑๑๗.

บาทเช่นกัน และ ออกหลวงศรีนคราชนตรี ("Schiut Raj-montrij") เจ้าท่า ได้รับของขวัญผ้า ๒ ชนิดราคารวมเป็น ๓๓ บาท

ออกหลวงศรีนคราชนตรีคงจะเป็นขุนนางที่มีบทบาทมากในการค้ากับต่างชาติ เพราะ V.O.C. ยังต้องให้เงินอีก ๒๐ บาท

ทุกครั้งที่ต้องอาศัยล่ามหรือ "Tanaj" (ทนาย) ของออกหลวงศรีนคราชนตรี เช่น ในการซื้อและขังน้ำหนัก (หรือตวง) ไม้ฝางหรือข้าวสารกับข้าวเปลือก ในการซื้อข้าวสารและข้าวเปลือก V.O.C. จำเป็นต้องมอบของขวัญให้เจ้าพญาพลเทพ ("Tjau phija Poele Tip") เสนาบดีกรมนาหรือเกษตราธิบดี ของขวัญนี้ต้องประกอบด้วยผ้าราคา ๑๒ บาท เจ้าพนักงานสามคนที่ควบคุมการตวงข้าวสาร และข้าวเปลือกต่างก็ได้รับของขวัญเป็นผ้าคนละหนึ่งชิ้น

บริษัท V.O.C. จำเป็นต้องจ่ายเงิน ๔ บาทให้ เสมียนของโกษาธิบดี ทุกครั้งที่มีการบันทึกเอกสาร "ตราโกษาธิบดี" ที่อนุญาตให้เรือ V.O.C. แล่นในแม่น้ำเจ้าพระยาขึ้นมาถึงกรุงศรีอยุธยา ส่วนเสมียนของออกพระโชติกราชเศรษฐี จะได้รับเงินจาก V.O.C. เป็นจำนวน ๘ บาท เพราะเป็นคนเขียนเอกสาร "ตรา" ให้ V.O.C. ทั้งขาเข้าและขาออก

ทุกครั้งที V.O.C. ซื้อไม้ฝางจากหลวงบริษัทจะต้องจ่ายเงิน ๔๐ บาท ให้กรมพระคลังใน ("Clanghneij") และ กรมพระคลังวิเศษ ("Clanghpjsidt") สำหรับสินค้าไม้ฝางที่ซื้อทุก ๑,๐๐๐ ทาบ นอกจากนี้แล้ว V.O.C. ยังต้องเสียอีก ๘ บาทให้ กรมการพระคลังวิเศษ ("Crommegan Clangh-Pijsit") และ ๘ บาทให้ กรมการราชสรรพากร ("Crommegan Raijsarpacon") เจ้าพนักงานสามคนซึ่งประจำอยู่ที่ ขนอนธนบุรี หรือ บางกอก ("Thonbourij"/"Bancock") ได้รับเงินจำนวน ๑๒ บาท (คนละ ๔ บาท) ทุกครั้งที่เรือ V.O.C. เข้ามาค้าขายในกรุงศรีอยุธยาและจำเป็นต้องผ่านธนบุรีและบางกอก เอกสารฉบับนี้มีอยู่ถึง "Naij Canon Tonbourij" (นายขนอนธนบุรี) ว่าเป็นหนึ่งในเจ้าพนักงานสามคนที่อยู่บางกอก/ธนบุรี เมื่อเรือฮอลันดาแล่นขึ้นไปใกล้กรุงศรีอยุธยาแล้ว ก็จะต้องผ่าน ขนอนบางตะนาว แล้วก็ต้องให้เงินแก่เจ้าหน้าที่สองคนที่ขนอนบางตะนาว เป็นจำนวน ๑๒ บาท

ข้อที่สอง ของพระราชกำหนดฉบับนี้ระบุไว้ว่า ในกรณีทีเรือของ V.O.C. นำทุตฮอลันดาและพระราชสาส์นของเจ้าชายแห่ง Orange มาถวายพระมหากษัตริย์ไทย

V.O.C. ก็จะไม่ต้องเสีย ค่าธรรมเนียมเรือ ไต่ๆ ทั้งสิ้น หมายความว่าไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการขอ “ตราโกษาธิบดี” และ เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการนำเรือเข้ามาแล่น ในแม่น้ำเจ้าพระยา แต่ V.O.C. ยังคงต้อง เสียค่าธรรมเนียมและมอบของขวัญให้เจ้า หน้าที่ของหลวงเวลาซื้อสินค้าจากราชสำนัก ไทย

ข้อที่สาม ระบุไว้ว่า หากเรือ V.O.C. นำผู้แทนและจดหมายจากข้าหลวงใหญ่ของ ฮอลันดา ณ กรุงปัตตะเวีย (Governor-General) เพื่อมาถวายพระมหากษัตริย์ไทย V.O.C. ก็จะไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเรือ แต่ V.O.C. ยังคงต้องเสียเงินและยังคงต้องมอบ ของขวัญให้แก่เจ้าหน้าที่ของหลวงในการซื้อ ไม้ฝาง ข้าว และข้าวเปลือก แล้วยังคงต้อง มอบของขวัญให้ขุนนางในราชสำนักไทยตาม ที่ระบุไว้ในข้อแรกของพระราชกำหนด

ข้อที่สอง และ **ข้อที่สาม** แสดงให้เห็น ความสำคัญของการทูต ในสายตาของ ราชสำนักไทย สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ได้รับพระราชสาส์นจากเจ้าชาย Frederik Hendrik แห่ง Orange ถึงสามฉบับด้วยกัน และได้ทรงตอบพระราชสาส์นทั้งสามฉบับ

(ใน ก.ศ. ๑๖๓๓, ๑๖๓๖ และ ๑๖๔๑)^๓ ส่วน Governor-General ของ V.O.C. ที่ ปัตตะเวียนั้นเขียนจดหมายถึงพระมหากษัตริย์ ไทยและถึงออกญาพระคลังทุกปีเป็นประจำ

ข้อที่สี่ ของพระราชกำหนดระบุไว้ว่า ในกรณีที่เรือ V.O.C. มาทอดสมอจอดอยู่ที่ ปากน้ำและไม่แล่นขึ้นมาที่กรุงศรีอยุธยา เรือ ลำนั้นจะไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเรือในกรณี ที่ V.O.C. ซื้อไม้ฝางจากหัวเมือง เช่นเมือง เพชรบุรี (“Pitsiabourij”) เมือง ราชบุรี (“Ratsiabourij”) เมือง กุย (“Cuij”) และ เมือง สองพี่น้อง (“Songh Phij-nong”) V.O.C. จะต้องมอบของขวัญให้เจ้าเมืองและ ปลัดของเมืองเหล่านั้น และต้องจ่ายค่าเบี่ย เลียง (“Bija-lijeangh”) ให้เจ้าหน้าที่และ พ่อค้าที่นำไม้ฝางมาขายให้บริษัทฮอลันดา

เอกสารฉบับนี้ตราขึ้นเมื่อเดือนเก้า ของปีจอ มหาศักราช ๑๕๕๖ เอกสารฉบับ อื่น ๆ จากรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ล้วนแต่ใช้ จุลศักราช จึงเป็นสิ่งที่น่าสังเกตว่า พระราชกำหนดฉบับนี้ใช้ปีในมหาศักราช

ข้อมูลเพิ่มเติมบางประการ

พระราชกำหนดฉบับนี้เป็นการจัด

^๓ George Vinal Smith, *The Dutch in Seventeenth-Century Thailand* (N. Illinois Univ., 1977), pp. ๒๔, ๒๖, ๓๑.

ระเบียบเรื่องการเสียค่าธรรมเนียมและการมอบของขวัญ ที่ V.O.C. จำเป็นต้องทำในอาณาจักรอยุธยา นาย Schouten พอใจมากในพระราชกำหนดฉบับนี้เพราะเขาอ้างว่าการที่มีระเบียบแน่นอนเช่นนี้จะทำให้ V.O.C. ทุ่มเงินไปถึง ๕,๐๐๐ guilders^๔ และ V.O.C. คงจะโล่งใจด้วยว่าในอนาคตเขาจะไม่ต้องต่อรองกับขุนนางและเจ้าหน้าที่ของหลวงอีกแล้วในเรื่องการจ่ายค่าธรรมเนียมและการให้ของขวัญ การวางระเบียบเรื่องค่าธรรมเนียมครั้งนี้เป็น การลดอัตราค่าธรรมเนียมที่ V.O.C. ต้องเสียไป เป็นครึ่งหนึ่งของจำนวนอัตราที่เคยเสีย แสดงว่าสมเด็จพระเจ้าปราสาททองกำลังโปรดปรานบริษัท V.O.C. และนาย Schouten ทั้งนี้ก็เพราะใน ค.ศ. ๑๖๓๔^๕ นเอง V.O.C. ได้ส่งเรือรบ ๖ ลำไปช่วยอยุธยาปราบ “กบฏ” ปัตตานี

ในต้นรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงมีปรารถนาที่จะบังคับให้ ปัตตานี

และเขมรกลับมาเป็นเมืองประเทศราชของอยุธยา^๕ ใน ค.ศ. ๑๖๓๓ พระองค์ได้ส่งพระราชสาส์นไปถึงเจ้าชาย Frederik Hendrik แห่งราชวงศ์ Orange และ Governor-General Brouwer ขอความช่วยเหลือจากฮอลันดาในการที่อยุธยาจะไปรบปัตตานีและเขมร ทรงอ้างว่าไทยและ V.O.C. เป็นพันธมิตรกัน ทรงย้ำประเด็นนี้เพราะทรงถือว่าทั้งไทยและ V.O.C. เป็นศัตรูของโปรตุเกส และในเมื่อโปรตุเกสเข้าข้างปัตตานี V.O.C. ก็คงจะมีแนวโน้มที่จะเข้าข้างอยุธยา แต่อันที่จริงแล้ว V.O.C. คิดถึงผลประโยชน์ทางการค้ามากกว่าเรื่องสัมพันธ์ภาพทางการเมือง

V.O.C. ได้ขอสิทธิพิเศษทางการค้าจากราชสำนักไทยหลายครั้งใน ค.ศ. ๑๖๓๓ เช่นสิทธิผูกขาดในการส่งออกสินค้าหนังกวาง^๖ และได้ขอประทานที่ดินใหม่จากพระมหากษัตริย์ไทย เพื่อจะสร้างสำนักการค้า

^๔ G.V. Smith, *ibid.*, p. 27.

^๕ โปรดดูรายละเอียดเรื่อง “กบฏปัตตานี” ใน : Dhiravat na Pombejra, *A Political History of Siam under the Prasatthong Dynasty, 1629-1688* (Unpublished PhD. thesis, London 1984), pp. ๑๖๒-๑๖๕, ๑๗๖-๑๘๑.

^๖ การที่ V.O.C. มีสิทธิผูกขาดในการส่งออกสินค้าหนังกวางสำหรับปี ๑๖๓๔/๕ คงจะเป็นเหตุที่พระราชกำหนดฉบับนี้ไม่เอ่ยถึงหนังกวาง เอ่ยถึงแต่ไม้ฝางซึ่ง V.O.C. นำไปขายต่อที่ญี่ปุ่น และข้าวซึ่ง V.O.C. ต้องการเพื่อเป็นเสบียงและเพื่อเลี้ยงเมืองปัตตะเว็ชในยามวิกฤต.

(“factorij”) ใหม่ในกรุงศรีอยุธยา ในเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๖๓๔ ราชสำนักไทยยอมให้สิทธิผูกขาดในการส่งออกหนังกวางในช่วงเวลาหนึ่งปี (ค.ศ. ๑๖๓๔/๕) V.O.C. จึงมีความคิดว่าถ้าส่งเรือรบมาช่วยกองทัพของสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง บริษัทจะมีโอกาสอีกในอนาคตที่จะขอสิทธิพิเศษทางการค้าจากพระมหากษัตริย์ไทย

ถึงแม้ว่าเรือรบของ V.O.C. จะมาถึงปัตตานีช้าเกินไปที่จะช่วยเหลือกองทัพของอยุธยาได้ (กองทัพอยุธยาได้ประสบความสำเร็จล้มเหลวในการบุกเข้าไปตีเมืองปัตตานีและจำเป็นต้องถอยทัพ) สมเด็จพระเจ้าปราสาททองก็ยังทรงพอพระทัยในความหวังดีของพวกฮอลันดา เรือรบของ V.O.C. มิได้พยายามบุกเข้าตีเมืองปัตตานีแต่ได้เผาเรือของข้าศึกไป ๖ ลำ และจับเชลยศึกได้จำนวนหนึ่ง เมื่อ Schouten กลับมาที่กรุงศรีอยุธยาพร้อมกับเรือรบ V.O.C. และจดหมายกับของขวัญ

จาก Governor-General van Diemen ในเดือนมิถุนายน ๑๖๓๔ เขาได้รับการรับรองอย่างดีจากราชสำนักไทย พระองค์ประทานที่ดินผืนหนึ่งให้บริษัท V.O.C. เพื่อที่จะใช้สร้างสำนักการค้าใหม่ตามที่ V.O.C. ได้ขอไว้ใน ค.ศ. ๑๖๓๓ ถือได้ว่าเป็นการ “ให้รางวัล” V.O.C. ที่ได้ส่งเรือรบมาช่วยกองทัพของอยุธยา ในเดือนกรกฎาคมสมเด็จพระเจ้าปราสาททองได้ประทานหีบหมากทองให้แก่ Schouten นาย Schouten เห็นว่า V.O.C. กำลังเป็นที่โปรดปรานของพระมหากษัตริย์ไทย จึงถือโอกาสยื่นคำร้องขอให้มีการวางระเบียบเรื่องการเสียค่าธรรมเนียมและเรื่องการเมืองของขัวญให้ขุนนางในราชสำนักไทย เวลา V.O.C. ส่งเรือเข้ามาค้าขายในเมืองไทย และเนื่องจากพระองค์ทรงพอพระทัยในการกระทำของ V.O.C. ที่ปัตตานี สมเด็จพระเจ้าปราสาททองจึงได้ตกลงตราพระราชกำหนดฉบับ^{๕๕}ขึ้นมาในเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๖๓๔ ●

อภินันทนาการ

จาก

ศิษย์เก่า

มนัส กณิกนันต์

พรสุข พันธุ์บารุง

มลวิภา ตูลยาภินันท์



รำลึกถึงพระคุณอาจารย์เสมอ

จาก

อักษรศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร รุ่น ๒

กัณณิกา	(นิลวงศ์)	สุวรรณวิวัฒน์
กรรณิการ์	(ประติษพงษ์)	ทวิชศรี
ศศิรัชต์	(เฟื่องฟู)	นิตยสุทธิ์
สาลินี	(จิตต์กุศล)	ธรรมรักษ์
เบญจา	(เทวาทดี)	บุญชร ฒ อยุธยา
ปราณี	(สงวนศิลป์)	เกษตรศิริ
มณฑารพ	(เทวิทย์)	สิริสวัสดิ์
จิตรารณณ์	ศาทมัย	
สุพัตรา	แพทย์สุวรรณ	
ชลิบูล	บูรณเวช	